

Mets kliimadiskussiooni fookuses

Tarmo Soomere

Üks oodatuid ja samas siiski meeldivalt ootamatu kokkulepe Glasgow' kliimafoorumil katsub teha metsa raadamise kui mitte võimatuks, siis vähemalt väga kalliks. Mets on vaese mehe kasukas, teab eesti rahvatarkus. Mets on ka osa planeedi kasukast. Isegi selline osa, mis on suuteline temperatuuri tõusu maha suruma. Mitte ainult kasvuhoonegaaside sidumise kaudu, vaid sõna otseses mõttes maapinna kaitsekihina. Mitmed metsatüübid oskavad suurte maalahmakate temperatuuri vähendada terve kraadi võrra, võrreldes näiteks rohumaaga.

Pole siis ime, et metsateadus on tõmmatud poliitilise arutelu areenile veel rohkem kui kliimateadus. Keerukus on selles, et teadus areneb kiiresti. Metsa roll planeedi kaitsekihis on viimaste aastakümnete jooksul rohkem kui üks kord ümber mõtestatud. Teadlastel ei sobi teha poliitilisi otsuseid. Küll aga juhtida poliitikute tähelepanu sellele, et maailm on muutunud ja et metsa roll kliima hoidmisel ja kliimamuutuste leevendamisel on samuti muutunud.

Euroopa rohepöörde üks alussambaid on püüdlemine kliimanetraalsuse poole, nii et loodust rohkem ei kahjustata. Puidu kasutamine on selle eesmärgi valguses nii õnnistus kui ka needus.

Õnnistus selle tõttu, et kui selles kontekstis tuleb valida mitme halva vahel, siis näiteks ehituses energiamahuka ja tootmise käigus hulga süsihappegaasi emiteeriva betooni, kuluka metalli või fossiilsetest allikatest valmistatud polümeeride asemel on sageli mõistlik kasutada puitu.

Needus selle tõttu, et kestvuskapadesse suubub vaid murdosa metsast välja toodud materjalist. Hea tahtmise korral saab seda osa veidi kasvatada, selliseid kaupu pikemalt tarvitada ja taaskasutada. Ideaalis tekitada mitmeastmeline puidu kasutamise kaskaad. Ikka selleks, et kord kasutusele võetud puidus peidus olev süsinik seal hästi kaua paikneks.

Ülejäänud osa kipub jõudma ühel või teisel moel energiatootmisse. Euroopas põletatakse jämedalt 40 protsenti ja Eestis 36 protsenti metsast välja toodud puidust. Valusasti peaks meid torkima see, et põhjanaabrid on selle osakaalu kahandanud 10 protsendi peale. Nii et mõistlik metsamajandus on võimalik.

Põletamisel jõuab puidus akumulunud süsinik atmosfääri mitu korda

TEADLASE PILGUGA

nobedamini kui metsa jäetud okste või latvade mädanemise kaudu. Isegi kui raiesmikule kohe istutatakse uued puud, läheb mitukümmend aastat, enne kui need puidu põletamisel õhku paiskunud süsiniku tagasi siduda suudavad.

Paberil võib ju väheväärtusliku puidu põletamine olla kliimaneutraalne tegevus. Nõnda on seda poliitikakujundamisel interpreteeritud oma 30 aastat. Selline seisukoht oleks adekvaatne siis, kui kliima soojeneks palju aeglasemalt.

Meie planeet ei ela paberite alusel. Maa soojeneb selle võrra, kui palju paisatakse atmosfääri kasvuhoonegaase. Seetõttu on Euroopa teaduste akadeemiate teadusnõukoda arvamusel, et teatud osa põletatud puidust ei saa pidada kliimaneutraalseks. Sest nõnda tekkinud süsihappegaas soojendab meid mitukümmend aastat. Pole ka lootustki, et raiutud puudest vabanenud süsinik näiteks aastaks 2030 uuesti seotakse. Selleks peaks suureks kasvama mitu korda rohkem puid, kui praegu maha võetakse. See ei tundu olevat võimalik. Isegi mitte Eestis, kus pea iga hooletusse jäetud maatükk kipub metsaga kattuma.

Nüüd on hästi teada, et puidu põletamine energia saamiseks paiskab atmosfääri soojusühiku kohta rohkem süsihappegaasi kui näiteks kivisöe põletamine. Puit on lihtsalt üsna sant kütteaine. See loomulikult ei tähenda, et puidujääke ei tohi põletada. Väga sageli on see ainus mõistlik viis kehva materjali tarvitada. Probleem on hoopis mujal: ei tasu loota, et tõmbame looduse haneks sellega, et püüame puidu põletamisel tekkiva süsihappegaasi kinni ja paneme kuhugi tallele. Puidu kehva kütteväärtuse tõttu oleks siis juba õigem põletada kivisütt ja tekkiv CO₂, salvestada.

Küll aga püüavad teadlased selgitada, et puidu põletamine vaid elektri saamiseks on rohepöörde kontekstis tupiktee. Kuigi selline tee, millel Eestil tuleb tõenäoliselt mõnda aega püsida, et kompenseerida põlevkivist toodetud elektri kahanemist ja hoida käigus piisavalt juhitavat võimsust. Vähemalt seni, kuni saame korralikult käima elektri masstootmise taastuvatest energiaallikatest, nagu tuul ja päike. Sinna on veel pikk maa. Taastuenergia moodustab jämedalt veidi üle 20 protsendi Euroopa Liidu energiatarbimisest. Sellest omakorda 60 protsenti tuleb biomassi põletamisest. Teisisõnu, tee tulevikku on suurelt jaolt ehitatud põletuspuidust.

[Ilmunud ajalehes Postimees 6. novembril 2021](#)

TEADLASE PILGUGA